

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Iona Propheta

Luther, Martin

Argentorati

VD16 B 3892

Capvt Tertivm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36534

CAPVT TER TIVM.

Et factum est uerbum domini altera uice ad Ionam dicens, Surge uade Nineuen ciuitatem illam magnam.

Hæc ideo scripta relicta sunt, ut obseruemus, nihil inchoandum aut instituendum esse, absque Dei tum uerbo tum mandato, Prima enim commissio ad nihilum redacta erat, per Ionæ inobedientiam, quare, nisi redintegrasset mandatum Deus, incertus fuisset Iona, nū deberet exequi, imo potuisset illi idē accidere, quod filiis Israël, Nume. 14. qui primum nolentes ex præcepto Dei belligerari, ac postmodum à sese ipsis sine mandato uolentes committere præliū, cæsi sunt. ideo nihil, adeo totum iniusticia est, quicquid è suo homines arbitrio, absque dei mandato conantur. Præterea, hoc secundo huic mandato additur, ut quod illum Deus iusserit, prædicare debeat, ut & ministerium uerbi, & ipsum uerbum, in uerbo Dei comprehensum esse oporteat. Tum etiam re etia inædit & fructificat, alioqui, si currant, à tra dei commissum, aut à uerbo Dei aliena, prædicent. Solū

modo nocent, ut & utrunq; Ieremia docet, inquit
Currebant, & non mittebam eos, annuntiabam, &
ego nihil demandabam eis, quæ duo tibi dicta sunt,
cui uerbi ministerium delegatū est, eaq; in ima præ
cordia reconde, Teq; populumq; cuius animas eru
dis, contingunt. Similiter Petrus hæc duo coniunxit.
Si quis loquitur, inquit, uelut sermones Dei, si quis
præst, ut id ex diuina uirtute & facultate perficiat,
ut nihil dubitet, & uerbum & ministerium diuina
esse, aque Deo promanasse, Ita enim decretum est,
diat & fiunt, per uerbum suum omnia conficere o
portet, Iohā. 1. Quamobrem, omnis plantatio, quam
non plantaui pater eradicabitur. Et si enim plantan
tur & suppullulant, non tamen fructum producent
Sic humane traditiones instituuntur quidem, & dā
num moluntur, sed non efficiunt quod intenderant,
cæterum, suis tandem nugis, postquam satis obsue
runt, intereunt.

**Et Nineuē ciuitas dei erat, trium die
rum iter continens.**

Quare Nineuen ciuitatem Dei uocat? nec ibi reli
gio uera, siue cultus Dei, neq; templum neq; prophe
te erant? Arbitror ego, ea propter ciuitatem Dei no
minari, quod eius curam gerat Deus, ac nolit eam pe
rire,

ANNOTATIONES

rire, uerum de ea sollicitus sit, adeo ut prophetam e-
 tiam illi adleget, ut ita eidem parceret. Quodra,
 urbs illa, haud dubie, uerum deum, coeli terraeq; co-
 ditorem credidit, Ad haec sciuit, audituros prophetam
 suum, suscepturosq; uerbum, ac uitam suam emen-
 daturus Nineuitas, ut et scriptura de Naeman Syro
 testatur, quod eius nomine toti Syriae tulerit opem De-
 us, quin etiam regem Babylonis Nebucadnezar fer-
 uum suum nominat, Quo pariter arguit, sese non
 Iudaeorum tantum, sed & gentium esse deum, inter
 quas habeat, qui sibi etiam obtemperent, & ad re-
 gnum suum pertineant.

Porro, quod urbs tridui iter complectitur, ma-
 gnitudine sua, quidam sic accipiunt, quod ambitu suo
 & circuitu tanta fuerit, ut triduo circumlustrari et
 circumiri potuerit, sed mihi sane egregia foret ciui-
 tatula, quouis moenia, duodecim aut quindecim mili-
 aria germanica, circuitu suo complecteretur, Longitu-
 dine. n. sua et latitudine, sex ferè miliaria consumaret
 Mihi sic uidetur, Nineuè tantam fuisse, ut in triduo p-
 omneis eius plateas & uicos pertransiri, perlustra-
 riq; potuerit, ita tamen ut non festinaretur, sed pede-
 tentim transitus ille fieret, ut fit, dum in plateis pro-
 deambulatur, Subiungit enim deinceps, Ionam ad iter
 usque diei unius ingressum fuisse urbem & praedi-

casse, quod ego tantum fuisse urbis spacium puto, quantum in die pedetentim obambulando confici potest, Ad hoc facit dicio (Mahalach) quæ transitum hebræis sonat, ut in ciuitate, hac, illac transire consuetum est, uti Moses, Exo. 14. ait, Deum noctu pertransisse Aegyptum, omniaq; percussisse primogenita, qui plane non perpendicularis, sed hinc inde transitus fuit. Alius, quod sibi uidebitur, libere sentiat.

Prædicabat autem sic, Adhuc quadraginta dies supersunt, postea Nineue subuertetur.

Vnius diei iter ingreditur urbem Iona. & prædicat, Quot uero diebus illud urbis spacium perfecerit, eundo & prædicando, non constat. Præterea et concio eius, paucissimis & compendiaro modo indiciata est, sic, Nineue post quadraginta dies euertetur. proculdubio, non hæc tantum uerba nunciauit, sed amplificare Ionam eadem oportuit, ac reddere rationem tantæ iræ Dei, super eam uenturæ, ac taxare malitiam urbis, Et quo quisquam coram Deo iustificetur, & quid eò pertineat, quemadmodum hodie fit, ut uniuersa concio summatim colligatur, dū dicitur, de peccatis, de Missa. concionatus est.

Credebāt

Credebant autem Nineuitæ, ac ubi
indixissent publico statuto ieiuniū,
saccis, a primoribus usque ad mino-
res, induebantur.

Opinor omnes in uniuersum in urbe diuos fuisse
ut non iniuria, ciuitatem Dei eandem nominet, pro-
fer enim ex amplissimo terrarum orbe, uel unam,
quæ cum hac possit cōferri, etiamsi ciuitas sancta Hi-
erusalem foret, Nam intueri eam, & contemplare
propius, Diei unius iter usque peruēnit in urbem, et
sermonem domini nunciauit Iona, nec dān omnes
eum audire potuerunt, & omnes tamen credunt.
Hierosolyma nunquam, neq; Christus, neq; Apосто-
li, neq; Propheta per uerba sua & miracula eò per-
ducere potuerunt, etiamsi longo tempore hoc ipsū
tentarint, ac uerbum domini sedulo promulgarint,
Quemadmodum & Christus de centurione aiebat.
Non repperi tantam in Israēl fidem, immo Ionæ tem-
poribus Israēl & Hierusalem impij erant, ubi Ni-
neue Deo crederet. Quanquam etsi Hierosolymæ
idem olim fecerint, utpote, Dauidis, Salomonis, Eze-
chie, Iosie temporibus, nec tantum ideo tamen mi-
raculum esset, quandoquidem lege dei, tot Prophetis
tot regibus Deum timentibus, Principibus, Sacer-
dotibus

dotibus

dotibus, alijsq; id genus præcipuis uiris (qui in dies magis magisq; hortabantur ad timorem Dei) non fuerint inconspicui. At Ionæ seculo Nineue, & optima & maxima urbs fuit, cui nulla usquam in terris conferenda fuit alia.

Hunc Prophetæ locum, Sophistæ ad opera pertraxerunt, Illic illic uides, opera Deum respicere, perq; ea Nineuitas consequi gratiam, etiam si gentes essent & increduli. Liberum arbitriū sese belle ad gratiam per opera instituere potest, & c. Respondeo, huiusmodi nugas anteuertit Iona, quod priusquam enumeraret opera, Nineuitarum prædicarit fidem, ait enim, Viri Nineuitæ credebant Deo, hoc loco egregie transit, nobis opera monstrant. Ad hæc Nineuen, ciuitatem Dei Iona uocat. Ciuitatem Dei esse, & Deo credere, profecto non admittit liberum arbitrium hæc per se esse opera, ceterū gratiam dei & fidem, & ob talem gratiam & fidem, opera eiusmodi deo grata fuisse, per hæc enim foris etiam fidem cordis sui testati sunt, fructumq; sermonis à Iona habiti produxerunt, Ecquid non placeret deo, ubi fides & gratia in corde antea fuerint, & reliquæ peccatorum non obsint?

Obserua porro, quod faciunt quædam, quibus de nihil omnino in mandatis à Deo acceperant, quæ tamē
reænsct

ANNOTATIONES.

recenset Iona, ut quod ieiunant, et saccis amictuntur
 Quid ieiunium & saccos Deus curat? cor totamq;
 nitam immutata uult, neque ea per Ionam à Nineui-
 tis exegit Deus, sed hoc solum quæsiuit, ut ab iniqui-
 tate sua desisterent, Fieri potest, ut quispiam aliã
 incedat, ieiunioq; incumbat, ac iuxta tamen insignis
 in corde nebulo sit ac leno, quales monachi suo in ua-
 ricolori habitu conspiciuntur, Quare subinde non
 saccos, non ieiunium commendat, sed quod sese ad
 deum conuerterit à uijs suis prauis. Atqui ex ueteri
 more hæc egerunt, perinde atque à maioribus suis
 didicerant, qui sese coram Deo eum ad modum sac-
 cis & parsimonia humiliauerunt, Idem etiam de eo
 quod Rex unà cum primapibus suis in cinerem sese
 collocat, dicendum est, quodq; tam stulta edicat, nem-
 pe quod iumenta & bruta pecora, neque gustare,
 nec bibere quicquam debeat, ad hæc, saccis etiam
 uestiri, & implorare propitium numen. In cuius
 unquam auribus increbuit, quod bruta animantia ie-
 iunare, saccos induere, deumq; inuocare debeant?
 num & Deo brutorum talia curæ sunt?

Indubie iumentorum siue pecorum ieiunium &
 sacca tantum coram Deo ponderis habent, quantum
 hominum, & econtra hominum, tanti ualēt, quanti
 pecorum, Atqui timidum, humiliatum, terrefactum
 que

que

que cor, uel stultiora parat, quo ostendat ita se ex
 animo cruciari, Et si fieri posset, saxa etiam & syl-
 uas ad tristitiam permoueret, & omnes creaturas
 ad fletum secum cogeret, nec uel sic satis esse in ani-
 mo cogitaret. Est enim ineffabile & incomprehen-
 sibile, quanta seueritate cor poenitens agatur, quod
 sic adfectum est, ut uniuersum mundum, eorundem
 secum adfectuū esse putet, eademq; secum facere, ut
 recte Paulus, gemitum spiritus inenarrabilem esse
 dicat, Romanos. 8. Et Dauid psalmo 31. rugitum in-
 star leonis edidisse se, præ cordis sui suspirijs adfir-
 met. Hoc est poenitentia & gemitus cordis eius tan-
 tus tamq; fortis erat, ut adeo horrende in ululatu &
 fletu prorumperet, ac si quispiam irati leonis rugi-
 tum audiret. porro, ubi deus tantum serium uiderit
 satis ille habet, taleisq; nugas omnes plaudo animo
 suscipit, quas alioqui nullo uultu dignaretur, ubi seri-
 um tale non adesset. Quam ob causam Iona Nineui-
 tarum poenitentiam & immutationem graphice po-
 tenterque depinxit, ceu eam, quæ uehemens, seria, et
 argumentosa fuerit.

Quod si Sophistæ opera iactare pergant hic,
 quod multi fiant apud Deum, à me non impedi-
 tur, Sed uideant, ut serium illud iactent quoq; ex
 quo talia opera fiunt. Si enim opera cogitationibus
 tantis

tantum aspexerint & susceperint, citra serium hu-
iusmodi, ut sunt humanitas inuenti & suscepti ri-
tus et ceremonie in coenobijs & templis, potissi-
mum, quadragenarij Ieiunij, & hebdomadae, quam
proxime paschales ferie sequuntur, temporibus,
profecto uana sunt nugalia, ac si pecoribus Ieiuni-
um, poenitentia & oratio, sine poenitentia hominũ,
indicerentur. Quo nihil aliud expediretur, quàm, ut
rideremus Deum, maioremq; super nos iram cie-
remus. Procul ergo procul à talibus operibus abe-
undum, aut serio suscipienda sunt. Liberum autem
arbitrium aut humane uires serium illud non sup-
peditant, sed fides ex spiritus sancti uirtute. Vide-
mus enim hic, quòd Nineuitæ apud stulta opera nõ
sistunt gradum, ceterum ultra Ieiunium & clamo-
rem bestiarum, recta rem uia aggrediuntur, præci-
piuntq; , ut à uia sua praua, & à temeritate manuũ
suarum declinent. Plerisq; omnibus hoc uitij est, ut
plurimum opera iactent, omisso eo quòd additum
est. nempe, ut auersemur prauitatem. bono nos ac-
commodantes, uerum ij operarij, paleas absq; fru-
mento, pressas uuas sine succo, nucem sine nucleo
offerunt, qui Deum pro bardo & ludicro habent.
Primum sine iusti fiant, & opera, quæ iactant, fá-
ciam, postea sese ipsa lis componet. Nunc uero pro
pter.

pter.

pter opera pugnam excitant, quorum tamen ne unum quidem facere cogitant, & quom nihil de illis ipsis nouerint perpetuo tamen de illis blaxterant, eorumq; doctores esse uolunt.

Saccos, siue culleos induere. Hebræa loquutio est, significat autem uilem & abiectum habitum gestare, atq; sine omni ornatu uestium incedere, quemadmodum illi faciunt, qui mœrent, unde pullati inambulabant. Sic & Ieremia, Cœlo inquit saccum induam, hoc est, tenebris & nubibus obducam. Et Apocalypsis. 6. Solem, in Cilicium permutatum esse dicit. Hunc in morem, & iumenta teguntur saccis, hoc est mœrere simul & uidere toruum compelluntur. Quemadmodum & Hebraico tropo, panis & aqua cibum potumq; significant. Et in cinere sedere, demittere se, citraq; pompam & honorem incedere signat. Non quod solo pane & aqua tantum eos uti oportuerit, in que cinere ante fornacem, uel super focum sedere. Cæterum quom non sit uilior alimonia pane & aqua, neq; abiectus uestimentū, culleo aut sacco, nec contemptior locus, cinere, quæcunq; uilia esculenta, poculenta, uestes, loca, habitus per ea designantur. Sicuti & Esaia de Babylone clamat, Humiliare Babylon humiliare, teque in cinerem colloca.

Quis

Quis nouit? conuertere se posset
Deus & permutare sniam, &c.

Hæc sic rex proloquitur, perinde quasi hæsitet
et incertus sit. num Deus propitius esse et misericors
uelit. Quod ipsum tamen fides exigat, uel non est fi-
des. Atqui nihil dubitat rex, alió qui non ita fecisset,
nec eo se gessisset modo. Desperatio enim ad Deum
non clamat, neq; tale præ tendit serium. Ergo sic se
res habet, quod cor uere poenitens, præ timore in
medio conflictu persistit & colluctatur cum despe-
ratione, nec dum partem cernit uictoriam, ideo sic
loquitur, quasi incertum. At re ipsa, non secus sonat
quàm si nondum euicerit, sed in media necessitate
& afflictione fixum sit. Quod si nulla fides adfu-
isset, in tanta lucta & anxietate persistere non po-
tuisset. Quare hæc uerba potius præ sentis fidei ar-
gumentum sunt, sed talis fidei, quæ in medio timo-
re ac lucta uersetur & pugnet, & gratiam Dei ta-
men sibi præ fixam habeat, sicuti hic dicit, Fortasse
cõuertere se posset Deus ac mutare sententiã, &c.
Hic benignitas certe adhuc superest, nec mera in-
dignatio.

Neq; ullum est operæ pretium, curiosam illam
& subtilem quæ stionem tractare, quomodo se De-
h us uer-

us uertat, & animi sui sententiam permutet, quom
tamen inpermutabilis existat, qua se uehementer ia
ctant & sudant in ea Sophistæ, rem inde difficulte
mam facientes. Eo potius respiciamus quanta in ho
minibus fides extiterit, qui non solum id credebant,
quod Iona predicabat, quomodo interitura ciuitas
esset, cæterum & gratiam Dei se consolari aude
bant, etiamsi de eadem nullam à Iona promissio
nem recepissent, sed minas duntaxat audissent. Pri
mum illorum cœptum arduum est, & eximium, ni
mirum, quod tam potens ciuitas unà cum rege con
tinuo adeo terretur, sibiq; tam uehementer timeant
ab ira Dei, scq; tam alte humiliant, ab unico unius
hominis sermone, nec iuxta ratiocinentur tamen
quo demerito, ipsi soli præ cunctis totius mundi ci
uitatibus, peccatores & damnati esse debeant. Vt in
sublime tollebant caput aduersum Loth, Sodoma et
Gomorrhæ? ut obthuratus erat Pharaon aduersus
Mosen & Aaronem? Vt excæcata manebant Hie
rosolyma aduersus Christum & Apostolos? Vt Ro
ma contabescebat & seuebat, aduersus Christia
nos omnes? Vt hodie temere præcipitesq; ferun
tur Principes & Episcopi in Euangelium? Certe
profecto, Totus terrarum orbis cum Nineuitis col
latus, nihil est, nisi nebulonum planè, ac demonum,
stabilium

ANNOTATIONES.

stabilium uel Augiæ (uti dicitur) sordidius. Nineuitæ nanq; omnes erga illos, angeli planè cognoscuntur.

Alterum quod fecerunt maius est, quod in tali timore & angustia non desperant, etiamsi promissionem nullam habeant. Quo obsecro conseruantur, ut non desperent? tot nobis prophætæ, tot Apostoli, tot scripta, tot libri, Sermones & uerba plena consolationis sunt, nec tamen fidere Deo bene possumus. ut diuitiæ nostræ, quas in uerbo Dei habemus Oceanus planè sint, guttula illorū collatæ. Nihil enim illi amplius nosse potuerunt, dempto uerbo illo unico. Quòd Deus & cælum & terram condiderit, & uerus sit Deus, hoc est benignus & misericors sit. Quam scientiæ portiunculam adeo suæ salutis necessariam faciunt commodamq;, ut & Iudeos & Christianos non iniuria pudere debeat, qui nobis tam diuitis uerbi dei exuberantiæ uel dimidiatam partem ad salutem & cõmoditatem uertere nequimus. Quapropter illos Christus Matth. 12. Iudeis alijsq; omnibus objicit. Viri Nineuitæ, inquit, exurgent in extremo Iudicio, condemnaturi generationem istam. Resipiscebant enim per prædicationem Ionæ. Et eæ, maior hic Iona est, neq; id inique, dum nos uix dimidiatam serij illorū partem, tot millibus

h 2 tum

tum minarū tum promissionum Dei admoniti, præ-
tendamus, ubi Niveuit a unico uerbo conterriti, nul-
la promissione confortati, tam prædiuitem fidem ex-
hibent. Sed ita fieri solet, ut ubi parum diuini uerbi
fuerit ibi magna fame, & serio auide soleat expecta-
ri & suscipi, At ubi eius copia extiterit tædium eius
& contemptus capere solet homines.

**Et respexit deus opera eorū. Quod
conuersi erant a uia sua praua, &c.**

Hic hic prædicantur opera. quid contra hunc lo-
cum adferemus, quid respondebinus? Hic sanctuli
operarij Io Pæan canant, uicerunt enim. Cæterum
euge quàm bene uicerunt. Intuere textum, qui dicit,
respexit Deus opera illorum, hoc est bene placue-
unt ei opera. sed qualia nam erant? Ipse quidem ex-
plicat dicens. Reuertebantur à uia sua praua. Huius
modi opera facias & doceas, tum non solum, non in-
uidebinus tibi iactantiã operum, sed erimus tibi au-
xilio, ut magis magisq; prædicentur. Auerfari uiam
prauam non est exiguum opus, Nec in sese uel ieiunium,
uel bulgam continet, uel saccum, sed confide-
re Deo ex animo, proximumq; sicut te ipsum dili-
gere, hoc est, totum requirit hominem ut iustus sit
& pius, & externe & interne. animo & corpore.

Nam

ANNOTATIONES.

Nam integrum requirit hominem Deus, bipartitos illos adultores refutans.

CAPVT
QVARTVM.

Id uero Ionam uehementer male habuit, iraque percitus ad dominum orauit, &c.

At is mihi profecto sanctus est admirandus, & rarus, qui gratiam & misericordiam peccatoribus inuidet, ideoq; succenset, nihil illis boni, sola uero mala imprecans, aduersus charitatis naturam, quæ uel inimicis cuncta bona & precatur & facit, Et quod maius est, Quod hæc Propheta faciat, postquam iram Dei magnam in mari, in uentre piscis expertus erat. Ad hæc, nondum desistit, quom Deus illum reprehenderet, quod sine causa succenseret, & adhuc tamen in tanta fide persistit, ut mortem à Deo petat, nec porro uiuere uelit, quã rem profecto petere nequiuit, nisi summã in Deum confidentiam habuisset. Quid ad hæc dicemus? Quomodo tanta fides, tantumq; uicium coniungi possunt? Querere
h 3   hico=